

6. Praktični prikaz poklicev v Talumu

Mladi so pravkar pred težko odločitvijo, saj morajo izbrati. Želim jim, da bi se pravilno odločili, in vesel bom, če bom katerega izmed teh mladih videl v naši fabriki in bom vedel, da je zadovoljen. Zadovoljni ljudje so namreč ključ do uresničitve ciljev, ki smo si jih v skupini Talum skupaj zastavili.

(Dr. Zlatko Čuš, član uprave Taluma)

Iz vsebine

- 4** Kateri poklic je pravi?
- 5** Celovita rekonstrukcija glavnega stikališča v Stikalnici
- 6** Medgeneracijske razlike in sodelovanje
- 7** Sistem razvrščanja, pakiranja in označevanja kemikalij
- 8** Na področju inovativnosti zelo uspešni
- 9** Izjemni dosežki na področju kemije
- 10** Vilice KTM – od ideje do izdelka
- 11** Tradicionalno, 7. polletno srečanje sodelavcev iz PE Ulitki
- 13** Integracija meritev lastnosti elektrolita
- 14** »Vedno v akciji!«
- 15** Nova informacijska znanja kot konkurenčna prednost podjetja
- 16** Mladi spoznavali Talum in poklice
- 22** Bodimo telesno aktivni tudi pozimi
- 23** Krvodajalci
- 24** Že veste, kje boste letovali?
- 25** Zelo zadovoljni s skupno uvrstitvijo
- 26** Kolumna
- 27** Križanka

Naslovnica: 6. Praktični prikaz poklicev v Talumu

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: aleksandra.jelusic@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Aleksandra Jelusič, glavna urednica, Danica Hrnčič, članica, Lilijana Ditrih, članica, Gregor Jurko, član.

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak, avtorica naslovnice: Aleksandra Jelusič

Prelom, priprava za tisk in tisk: Tiskarna Ekart, d. o. o.

Foto: Srdan Mohorič

ALEKSANDRA JELUŠIČ
GLAVNA UREDNICA

»Od vas se pričakuje, da boste ustvarjali delovna mesta, in ne, da jih boste iskali.«

Januarja smo po osnovnih šolah uspešno zaključili predstavitev projekta Raketa v garaži, katerega namen je bil mladim na dopadljiv način predstaviti poklice v naši tovarni. Prav tako smo v dveh terminih izvedli zdaj že 6. Praktični prikaz poklicev, na katerem so se mladi lahko tudi praktično preizkusili v posameznih poklicih. Vse aktivnosti so potekale z namenom, da čim več mladih navdušimo za tehnične poklice, ki so ta trenutek lažje zaposljivi, tehnološki razvoj pa je poskrbel, da so delovne naloge, ki izhajajo iz teh poklicev, danes popolnoma drugačne, kot so bile nekoč. Vsekakor je manj fizičnega in več umskega vločka. Brez informacijske podpore si namreč tudi na tem področju teže predstavljamo delo.

Dejstvo je, da tisti, ki smo zaposleni, v službi preživimo vsaj tretjino svojega življenja, zato je še toliko bolj pomembno, da je okolje, v katerem delamo, prijetno in da svoj poklic z veseljem opravljamo. Mlade pri izbiri poklica usmerjajo starši, učitelji, vzorniki, pa tudi zvezdniki ..., oni sami pa imajo velikokrat napačno predstavo o posameznih poklicih. Tako sem v časopisih na primer zasledila, da je bila pred dve-ma letoma forenzika med najbolj obleganimi študiji pri nas, saj so ravno v tistem času vrteli nanizanke o forenzikih, trenutno pa so zelo moderni kuharski poklici – po vzoru resničnostnih šovov s to temo. Večkrat je poklic preveč idealizirano predstavljen in kasneje so mladi nad svojo izbiro razočarani.

Zato tudi praktični prikazi poklicev, pri katerih imajo mladi možnost stopiti v proizvodni proces in si ogledati poklic, se v njem tudi preizkusiti.

Vsekakor je poklic, ki smo ga izbrali, do te mere sanjski, kolikor smo ga sami pripravljeni videti kot takšnega. Nemogoče je namreč pričakovati, da bo v službi šlo vedno vse po naših pričakovanjih. Vsak poklic ima namreč tudi svojo »temno plat«, to pa še ne pomeni, da nismo izbrali pravega poklica. To je pač del življenja.

V tem kontekstu bi se dotaknila tudi trga dela in naše prilagodljivosti. Povprečni Američan zamenja kar tri do pet poklicev, pri nas pa smo bili navajeni druge skrajnosti, saj smo na določenem delovnem mestu ostajali od začetka zaposlitve do upokojitve. Ta trend se zdaj spreminja in tako za delovno mesto kot tudi za posameznika je dobro malce »svežega vetra« v smislu menjave. S tem namreč ne kroži samo zaposleni, krožijo tudi njegove ideje, znanja, izkušnje in še kaj.

Naj končam z mislijo, ki jo je izrekel rektor univerze Queen Mary v Londonu, ki je brucem na začetku študijskega leta dejal: »Od vas se pričakuje, da boste ustvarjali delovna mesta, in ne, da jih boste iskali.«

Vse kaže, da je prav to izziv prihodnosti tako za iskalce zaposlitve kot tudi za tiste, ki zaposlitev ponujajo. ■

»Vsekakor je poklic, ki smo ga izbrali, do te mere sanjski, kolikor smo ga sami pripravljeni videti kot takšnega.«

Kateri poklic je pravi?

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Smo v obdobju, ko po šolah in fakultetah potekajo informativni dnevi, po podjetjih pa praktične predstavitve poklicev. Tudi na radijskih postajah je zaslediti vsakodnevne reklame za najboljše izobraževalne programe. V eri potrošništva in različnih oblik komunikacijskih kanalov, po katerih nam posredujejo informacije, je zelo težko izbrati »pravo« stvar – še sploh, če gre za izbiro poklica, ki spada med življenjsko pomembne odločitve.

Verjamem, da ima vsak posameznik svoje mnenje o izobraževalnem sistemu. Kaj smo počeli pravilno in kaj napak, bo pokazal čas oziroma generacije otrok, ki so trenutno vključene v ta sistem. Tako lahko danes zapišem, da je bil sistem vajeništva dober in da je po mojem prepričanju prav, da ga postopno znova vključujemo v izobraževalni sistem. Ker je kvaliteta pomembnejša od kvantitete, se mi v tem kontekstu poraja dvom, ali je smiselno imeti toliko in toliko izobraževalnih ustanov, ki na leto izobrazijo več kadra, kot ga trg dela lahko zaposli, in ali ta kader po koncu šolanja res razpolaga z zadostnim praktičnim oziroma uporabnim znanjem.

Pred dvajsetimi leti sem bil tudi zagovornik ukinitve vojaške obveznosti, ker sem menil, da ni potrebna. No, tudi danes nisem zagovornik vojaščine, so si pa mladi takrat tam pridobili delov-

ne navade, se priučili reda in odgovornosti. Prav zaradi tega bi se danes strinjal z vojaškim rokom v trajanju štirih mesecev.

Plaši me tudi dejstvo, da imajo nekatere šole na svojih vhodih varnostnike. Včasih to ni bilo potrebno, saj so starši obvladovali situacijo.

Svet postaja zmeden, ljudje pa dezorientirani potrošniki, vse to pa se prenaša na mlade. Mladi so namreč samo odraz nas samih, naših vrednot in vzgoje, s katero jim te vrednote predajamo.

In medtem ko mladi razmišljajo o svojem sanjskem poklicu, se sprašujem, ali takšen poklic sploh obstaja. Lahko rečem, da ja. Na srečo sanjski poklici obstajajo in jih je veliko. Vsako dobro opravljeno delo je namreč častno in človeku nudi zadovoljstvo, da je v tem svetu za nekaj koristen, da pušča v njem svojo sled. Tako vsak, ki delo opravlja z veseljem in zadovoljstvom, pravzaprav opravlja svoj sanjski poklic.

Mladi so pravkar pred težko odločitvijo, saj morajo izbrati. Želim jim, da bi se pravilno odločili, in vesel bom, če bom katerega izmed teh mladih videl v naši fabriki in bom vedel, da je zadovoljen. Zadovaljni ljudje so namreč ključ do uresničitve ciljev, ki smo si jih v skupini Talum skupaj zastavili. ■

Dr. Zlatko Čuš
član Uprave Taluma

»V eri potrošništva in različnih oblik komunikacijskih kanalov, po katerih nam posredujejo informacije, je zelo težko izbrati »pravo« stvar.«

Celovita rekonstrukcija glavnega stikališča v Stikalnici

Celotna industrijska cona Taluma, znotraj katere posluje več kot 20 podjetij, se napaja z električno energijo iz Stikalnice, ki je preko treh energetskih transformatorjev priključena na 110-kV del slovenskega prenosnega omrežja. Stična točka 10-kV distribucijskega omrežja v industrijski coni, preko katerega se napajajo vsi končni porabniki, je glavna transformatorska postaja TP 00 Stikalnica, brez katere noben porabnik ne bi imel električne energije.

ZLATKO ŠIROVNIK

FOTO: ARHIV PE ENERGETIKA

Novembra 1954 je bil v elektrolizni hali A proizveden prvi primarni aluminij, že več let pred tem pa je bilo zgrajeno stikališče TP 00, ki smo ga po dobrih 65 letih v lanskem letu v celoti obnovili. Pravzaprav smo ga nadomestili z novim, saj za starega že dolga leta ni bilo več mogoče kupiti rezervnih delov, pač pa smo si pomagali z lastno iznajdljivostjo.

V poslovni enoti Upravljanje z energijo smo z izvedbo projekta zelo zadovoljni, saj so bila dela opravljena v predvidenem roku in brez zapletov. Izvajalci del v konzorciju C & G, d. o. o., CCE, d. o. o., in Elektro Maribor, d. d., in zlasti zaposleni v naši Elektroenergetiki so zelo zahtevna dela opravili strokovno in ažurno, zato se jim na tem mestu še enkrat zahvaljujem.

Staro stikališče

Prvotno stikališče (slika 1) je bilo izdelek podjetja BBC (Brown Boveri Electric), ki ga danes znano pod imenom ABB (Asea Brown Boveri), ki se je po 130 letih od ustanovitve razvilo v enega vodilnih svetovnih koncernov z več kot 400.000 zaposlenimi po vsem svetu.

Stikalno opremo dvosistemskega stikališča (odklopniki in ločilniki) je gnil komprimirani zrak 16 bar, zato je bila oprema med stikalnimi manipulacijami izjemno glasna, velika količina sproščene energije komprimiranega zraka pa je tudi močno obremenjevala sestavne dele opreme – večkrat se je zgodilo, da so posamezni deli ob preklonih preprosto razpadli oziroma jih je razneslo, zato je bilo lokalno posluževanje odklopnikov tudi nevarno opravilo.

Novo stikališče

Poleti 2015 smo začeli projektirati novo stikališče (slika 2), ki je v celoti nadomestilo staro stikališče. Po izbiri dobavitelja opreme smo spomladi 2016 izvedli prva pripravljala dela, nato pa nadaljevali z različnimi aktivnostmi vse do pozne jeseni, ko je bilo novo stikališče prvič priključeno na napetost. Do konca februarja 2017 bomo nanj priključili še zadnje porabnike in jim tako zagotovili najvišjo stopnjo varnosti napajanja z električno energijo. Stikalna oprema enosistemskega stikališča je izdelek proizvajalca ABB in zaseda bistveno manj prostora kot staro stikališče. Odklopniki so vakuumске izvedbe in jih ni treba vzdrževati, življenjska doba pa je najmanj 30 let. Stikališče je v celoti daljinsko posluževano in vključeno v nadzorni sistem primarnega električnega omrežja SCADA v industrijski coni Talum. ■

Staro stikališče iz začetkov proizvodnje aluminija

Novo stikališče iz leta 2016

Medgeneracijske razlike in sodelovanje

LILIJANA DITRIH

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ
SPLET

Menjava generacij v Talumu

V skupini Talum je trenutno zaposlenih okrog 1300 sodelavk in sodelavcev. Pripadajo trem različnim generacijam, ki druga ob drugi skupaj (so)ustvarjajo Talumovo sedanjost in prihodnost. V zadnjih štirih letih se je v Talumu na novo zaposlilo preko 300 sodelavcev, v naslednjih petih letih pa se bo upokojilo približno 170 sodelavk in sodelavcev. Te spremembe v strukturi zaposlenih s seboj prinašajo tako probleme kot izzive in priložnosti.

Generacije

Ko govorimo o generacijah, imamo v mislih skupine ljudi, ki so bili rojeni v določenem obdobju, ki si delijo zgodovinske izkušnje, vrednote, mišljenja, življenjski slog in ustvarjajo medsebojne povezave. Po strukturi zaposlenih v skupini Talum:

- približno 13 odstotkov zaposlenih predstavlja generacija, ki so jo poimenovali »baby boom generacija« (rojeni med letoma 1946 in 1960),
- dobrih 60 odstotkov predstavljajo zaposleni generacije X (rojeni med letoma 1961 in 1980),
- 25 odstotkov predstavljajo predstavniki generacije Y (rojeni med letoma 1981 in 1995),
- 2 odstotka predstavljajo predstavniki generacije Z (rojeni po letu 1995 oziroma 2000), ki šele prihaja in o značilnostih katere ne vemo veliko (tiha, i-generacija).

Različni avtorji različno postavljajo obdobja pripadnosti določeni

generaciji. Nekateri govorijo tudi o vmesnih generacijah.

Večino vodstvenih in vodilnih pozicij v skupini Talum zaseda generacija X – ta generacija vodi Talum.

Značilnosti, razlike

Nesporno dejstvo je, da smo zaposleni različni. To, da smo različni, ni ne dobro ne slabo, je samo drugačno, različno.

Vsaki generaciji se pripisujejo nekatere skupne karakteristike, značilnosti, ki jih s seboj prinaša v delovni proces, so del vedenja, načina sodelovanja, vedenja, načina komuniciranja, motivacije, vrednotenja dela, odnosov, kulture, klime, ki vlada v podjetju. Seveda pa še zdaleč ni nujno, da je nekdo »tipičen« predstavnik generacije, kot ji po datumu rojstva pripada. Pripadnik generacije Y je po svojih vrednotah lahko na primer bližje boomerjem kot svoji generaciji. Če nimate svojega profila na Facebooku, če ne blogate, ne spremljate vsaj petih portalov, ne »vsi- te« dnevno vsaj tri ure na netu, ne uporabljate izrazov, kot so »lajkanje«, »tvitanje«, »četanje«, ne veste, kje v vašem kraju najti Pokemone, ne veste, kaj so to »imojčki« ..., potem ste skoraj zagotovo boomerji ali iksi (malce za šalo).

Boomerjem

se pripisujejo naslednje značilnosti: so konzervativni, spoštujejo tradicijo, avtoritete, pravila, delo jim predstavlja osrednjo kategorijo, vidijo smisel življenja, čutijo pripadnost do podjetja, poznajo skupinsko odločanje, komunikacijo iz oči v oči, preudarnost, potr-

pežljivost, imajo izkušnje.

Pripadnikom generacije X

se pripisujejo naslednje značilnosti: so samostojni, zanesejo se nase, usmerjeni so v rezultate, dosežke, so izjemno tehnološko usposobljeni, analitični, preudarni, načrtujejo, so lojalni delu, poklicu, cenijo ravnotežje med delom in zasebnostjo, delo jim pomeni način za pridobivanje dobrin za življenje, so notranje motivirani, cenijo dobre medsebojne odnose in poštenost.

Pripadnikom generacije Y

se pripisujejo naslednje značilnosti: vzgajani so v permisivnem slogu, kar se najbolj kaže v njihovem slogu komunikacije, sprejemanju kritike, ravni socialnih veščin, velik delež se jih šola, pripisujejo se jim kreativnost, inovativnost, pripravljenost na spremembe, govorijo več jezikov, obvladajo sodobne tehnologije, delo mora biti v prvi vrsti zanimivo, zabavno, veliko jim pomenijo nagrade in pohvale, fleksibilnost, druženje s kolegi.

Upravljanje raznolikosti (diversity management)

V podjetju in za podjetje je izjemno pomembno, da razlike med generacijami poznamo, jih razumemo in ozavestimo, da naredimo iz njih prednosti, izzive in ne probleme. Upravljanje raznolikosti je v bistvu upravljanje sprememb. Podjetje zato izvaja aktivnosti, ukrepe, s pomočjo katerih poskuša iz raznolikosti svojih zaposlenih potegniti najboljše, kar lahko prispeva k večji uspešnosti, učinkovitosti poslovanja, k uresničevanju

»Nesporno dejstvo je, da smo zaposleni različni. To, da smo različni, ni ne dobro ne slabo, je samo drugačno, različno.«

strategije, vizije, ciljev podjetja. Aktivnosti in ukrepi se v največji meri nanašajo na naslednja področja:

- najvišje vodstvo se osebno zavzame za upravljanje raznolikosti, promovira potrebo po poznavanju in medsebojnem sodelovanju različnih generacij pri doseganju skupnih ciljev – je vzor,
- podjetje omogoča spoznavanje, usposabljanje in izobraževanje o raznolikostih,
- na področju vodenja se od avtoritarnosti in pozicije položaja prehaja k bolj sodelovalnemu slogu vodenja, k sodelovanju zaposlenih pri pomembnih odločitvah in uresničevanju ciljev,
- izvajajo se raziskave klime, zadovoljstva, zavzetosti zaposlenih in s tem spreminjanje organizacijske kulture,
- v komunikaciji na vseh ravneh sta pomembni enaka obravnavanje vseh zaposlenih ter krepitev spoštovanja in zaupanja (naša vrednota),
- na področju nagrajevanja se v prvi vrsti upoštevajo uspešnost, dosežki pri delu – enaka obravnavanje vseh zaposlenih,

- zaposleni različnih generacij, znanj, izkušenj se vključujejo v delovne time, projekte,
- znanja, spretnosti, izkušnje se prenašajo od starejših sodelavcev na mlajše,
- mlajši sodelavci svoje znanje upravljanja sodobnih tehnologij prenašajo starejšim sodelavcem,
- razviti so modeli mentorstva, coachinga,
- razvite so strategije za izbiro (merila za zaposlovanje novih sodelavcev, vedenje, klima, vrednote) in zadržanje najuspešnejših zaposlenih;
- prisotni so stalno prilagajanje, spreminjanje organiziranosti, fleksibilnost,
- med zaposlenimi se razvija kultura inovativnosti, kreativnosti, podjetnosti.

Iz različnosti generacij je treba maksimizirati tiste prednosti, ki jih vsaka prinaša v delovni proces, kajti samo skupaj bomo lahko dosegli, da se bo Talum razvijal in uvrščal med uspešna, inovativna, družbeno odgovorna in med bodočimi kandidati za zaposlitev zanimiva podjetja. ■

SISTEMI UPRAVLJANJA

Sistem razvrščanja, pakiranja in označevanja kemikalij

Po 40 letih dopolnjevanja in spreminjanja zakonodaje na področju razvrščanja, pakiranja in označevanja nevarnih kemikalij so članice EU januarja 2009 med prvimi na svetu začele uporabljati globalno poenoten sistem razvrščanja in označevanja nevarnih kemikalij, tj. GHS (Globally Harmonised System), ki ga je EU sprejela v obliki uredbe Evropskega parlamenta in Sveta št. 1272/2008 oziroma CLP-uredbe (Classification, Labelling and Packaging).

DR. MARKO HOMŠAK
KRISTIAN LIPOVAC

CLP-uredba za snovi in zmesi določa naslednji spremembi, ki prideta v poštev letos, in sicer:

- snovi in zmesi se zdaj razvrščajo, označujejo in pakirajo v skladu s to uredbo;
- izjema še velja za zmesi, ki so bile razvrščene, označene in pakirane v skladu z dokumentom 1999/45/EC in dane v promet v času pred 1. junijem 2015 do 1. junija letos, saj jih ni treba ponovno označiti in pakirati v skladu s CLP-uredbo.

Uredba 1272/2008 (CLP-uredba) za novo označevanje predpisuje piktogram, ki so prikazani na sliki, stavke za nevarnost

(H-stavki) in obvestilne stavke (P-stavki).

V skupini Talum vestno sledimo dogajanju na področju kemikalij. Pogoste spremembe nam narekujejo nenehno usklajevanje tako s kupci kot z dobavitelji. Dobro orodje pri manipulaciji z nevarnimi kemikalijami je nov, poenoten sistem razvrščanja, pakiranja in označevanja nevarnih kemikalij, ki je globalni dogovor in si prizadeva, da bi vsaka snov ali zmes imela natanko eno razvrstitev, eno označitev in en varnostni list. S tem se bo zmanjšalo število nejasnosti in zlorab, hkrati pa se bo izboljšala varnost delavcev pri delu s kemikalijami. ■

Na področju inovativnosti zelo uspešni

Leto 2016 lahko na področju inovativne dejavnosti povzamemo kot zelo uspešno. Na področju množične inovativne dejavnosti smo namreč dosegli zastavljeni cilj 0,8 predloga na zaposlenega, bili smo zelo uspešni na razpisu za najinovacijo v Podravju 2016, uspešno smo izvedli tudi akcijo Upam si! »Učinkovito na delovnem mestu«, v okviru katere smo prejeli 76 predlogov.

PETER MEGLIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Množična inovativna dejavnost

Leto 2016 je bilo za področje množične inovativne dejavnosti zelo uspešno. V skupini Talum smo v tem obdobju evidentirali 1016 inovacijskih predlogov, kar je nekaj čez 0,80 predloga na zaposlenega. Lani smo število prejetih predlogov povečali za 153 v primerjavi z letom 2015 in kar za 330 v primerjavi z letom 2014.

Glede na strukturo je bilo med prejetimi predlogi 1013 koristnih predlogov in 3 izboljšave.

Največ predlogov na zaposlenega so podali v podjetju Kreativni aluminij (6,00 na zaposlenega), cilj 0,8 predloga dosegajo tudi PE Livarna (1,07), Vargas-Al (1,06), Talum Servis in inženiring (0,96), PE Aluminij (0,93), PE Izparilniki (0,92) in PE Ulitki (0,85). PE Rondelice so na meji doseganja cilja 0,8 predloga na zaposlenega.

Z velikim številom podanih predlogov med zaposlenimi v skupini Talum izstopajo Zdravko Štumperger iz PE Aluminij s 23

podanimi predlogi ter Gorazd Fišer (PE Ulitki), Peter Kropec (Kreativni aluminij) in Jože Palčič (Talum d.d.) z 21 podanimi predlogi.

Natečaj za najinovacijo v letu 2016

Gospodarska zbornica Slovenije v okviru projekta Inovativna Slovenija podeljuje priznanja najboljšim inovacijam na regionalni in nacionalni ravni. Na regijski razpis za zbiranje prijav za podelitev priznanj in diplom inovacijam v podravski regiji se je skupina Talum prijavila z dvema inovacijama ter dosegla srebrno in zlato priznanje.

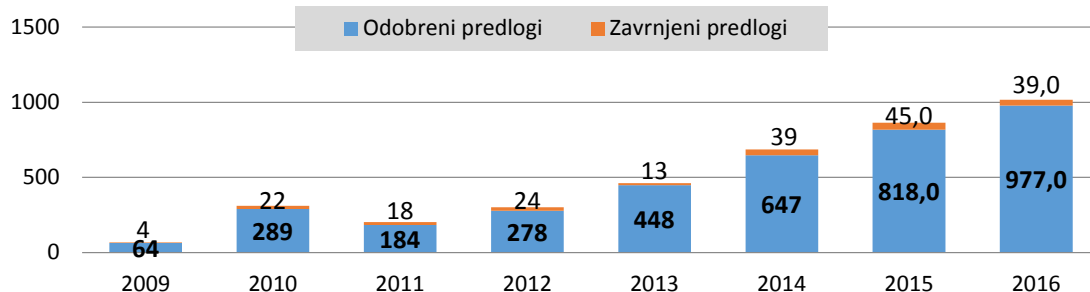
Prijavljeni in nagrajeni inovaciji:

- Lumenova CCL06 – LED-svetilka z reflektorsko optiko za javno razsvetljavo z življenjsko dobo do 100.000 ur in garancijo 20 let avtorjev Roberta Viranta, Rajka Habjaniča, Matjaža Bukška in Krešimirja Goriška;
- E-poslovanje in digitalno upravljanje procesov v skupini Talum z izvedeno integracijo zalednega dokumentacijskega sistema z osrednjim informa-

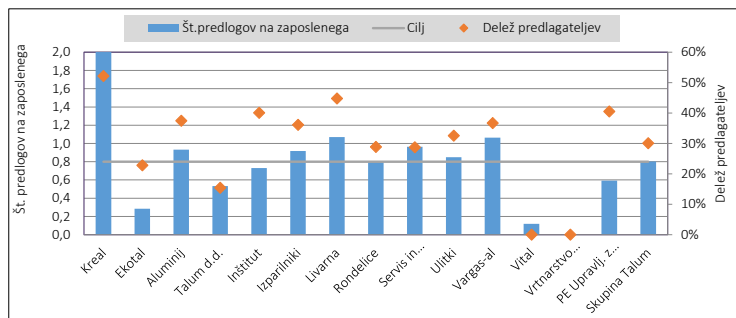
cijskim sistemom Infor LN avtorjev Milice Pišek, Boštjana Vajde, Aleksandra Irgoliča in Matevža Mohorka.

Na podelitvi nagrad v začetku junija – prireditve je potekala v prostorih Tehniškega šolskega centra v Mariboru – je Štajerska gospodarska zbornica podelila 4 diplome, 7 bronastih, 9 srebrnih in 3 zlata priznanja. Za inovacijo E-poslovanje in digitalno upravljanje procesov v skupini Talum smo prejeli srebrno priznanje, inovacija Lumenova CCL06 – LED-svetilka pa je prejela zlato priznanje.

768 inovatorjev je na regijskih natečajih prijavilo 182 inovacij, z zlato nagrajene inovacije na regijski ravni pa so se nato pomerile še na nacionalni ravni, in sicer na odmevnem dogodku »Dan inovativnosti« na Brdu pri Kranju. Z regijskim zlato nagrajena inovacija Lumenova CCL06 – LED-svetilka je na nacionalni ravni v konkurenci 40 najboljših inovacij iz vse Slovenije prejela še srebrno priznanje. ■

Število podanih inovacijskih predlogov v letih 2009–2016

Primerjava števila podanih predlogov po podjetjih

SISTEMI UPRAVLJANJA

Izjemni dosežki na področju kemije

DR. MARKO HOMŠAK
POVZETO PO CHEMISTRY WORD,
JANUAR 2017

Za znanstvene dosežke s področja kemije je bilo leto 2016 izjemno. Opozorimo naj samo na nekaj pomembnih, ki bodo zaznamovali to področje tudi za prihodnje ro-dove.

Decembra 2016 je IUPAC (Inter-national Union of Pure and Ap-pplied Chemistry) potrdil imena za štiri nove elemente iz sedaj izpo-polnjene sedme vrstice periodne-ga sistema Mendelejeva (Dimitrij Ivanovič Mendelejev, 1869). Ele-menti 113, 115, 117 in 118 so ni-honij (Nh), moskovij (Mc), tene-sin (Ts) in organeson (Og). Nova imena so posvečena institucijam in raziskovalcem jedrske fizike na Japonskem, v ZDA in Rusiji.

Leta 2016 so Nobelovo nagrado za kemijo prejeli trije raziskoval-ci, Jean-Pierre Sauvage, Fraser

Upam si! 2016

V okviru akcije Upam si! smo v letu 2016 razpisali natečaj z naslovom Učinkovito na delovnem mestu. Predloge smo zbirali v obdobju med 1. majem in 30. junijem ter prejeli 76 idej. Komisija, imeno-vana za presojo predlogov, je vse ideje skrbno pregledala in na osno-vi kriterijev (skladnost z razpisom, razdelanost ideje, izvirnost ideje, uporabnost v delovnih okoljih, izvedljivost in potencial prihrankov) za nagrado predlagala pet najbolje ocenjenih.

Najbolje ocenjeni predlogi so bili:

- Milan Kumer: Sledenje dogaja-nja pri tehnoloških vozilih,
- Zdravko Štumperger: Aplikaci-ja za Talumovo identifikacijsko izkaznico,
- Danilo Repič: Tesnilo na šar-žirni napravi Hencon,
- Gorazd Fišer: Učinkovito ravnanje z osebno varovalno opremo,
- Blaž Tropenauer: Učinkovito

z razvojnimi in investicijskimi projekti.

Posebno pozornost smo inovativ-nosti namenili na septembrskem 5. Dnevu inovativnosti. Na prireditvi smo spremljali zanimiv program ter poslušali pogovor z osrednjo gostjo dogodka, dr. Jožico Re-jec, predsednico uprave družbe Domel. Nagradili smo najboljše inovatorje na področju množične inovativnosti, profesionalne ino-vativnosti in najboljše predloge iz akcije Upam si!

Ključne usmeritve za leto 2017

- 0,9 podanega predloga na za-poslenega v letu 2017,
- zvišanje števila podanih inova-cijskih predlogov tudi v oko-ljih, kjer jih doslej v formalni obliki niso podajali oziroma jih ne beležijo veliko,
- nadgradnja vzpostavljenega sistema inovativnosti (pisarna za inovacije). ▣

Stoddart in Ben Feringa, za njihov prispevek pri razvoju t. i. mole-kularnih strojev. Gre za izgradnjo prvih mehansko spojenih molekul v premikajoče se komponente, kot so motorji ali stikala. To daje zagon še drugim raziskovalnim skupinam na področju biokemije, farmacije in medicine.

Na univerzi v Južni Kaliforniji v ZDA so razvili katalizator iz rute-nija, ki omogoča pretvorbo nizkih koncentracij CO₂ iz zraka v me-tanol, ki je osnovna kemikalija za druge organske snovi.

V zadnjih letih se je zelo razvilo 3D-tiskanje tkiv in organov za transplantacije. Z enim takih do-sežkov se lahko pohvali tudi sku-pina raziskovalcev na Wake Fo-rest Institute v Severni Karolini v ZDA. S pomočjo 3D-tiskanja lah-

ko pripravijo mehak, s hranilom bogat hidrogel, ki je biorazgra-dljiv. Ta hidrogel predstavlja kalup za rastne celice. Kalup je porozen za ustrezen dostop kisika in hranil za rast celic hrustanca; te se razra-stejo v obliki natisnjene kalupa. Na tej osnovi je bilo pripravljeno človeško uho v naravni velikosti.

Leta 2016 so bili objavljeni tudi številni dosežki na področju so-larne tehnike. Na MIT-u (Massa-chusetts Institute of Technology) so razvili najlažjo solarno celico, debelo le 1,3 μm in s specifično maso 3,6 g/m². Namestimo jo lahko tudi na milni mehurček!

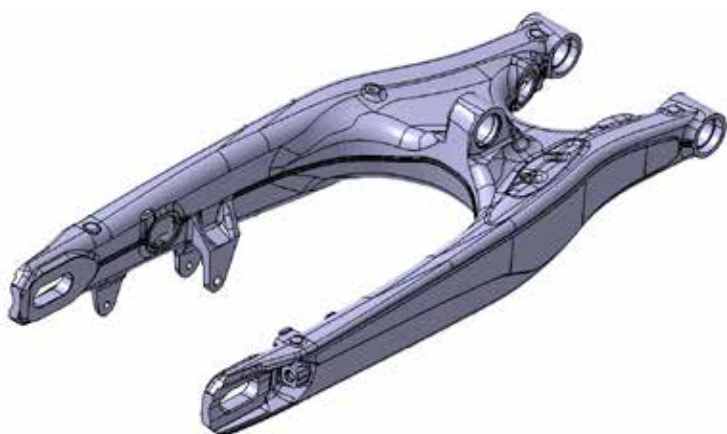
Za celo vrsto dosežkov pa še ne vemo, kaj vse nam bodo prinesli, zato z radovednostjo pričakujemo letošnje novosti. ▣

Vilice KTM – od ideje do izdelka

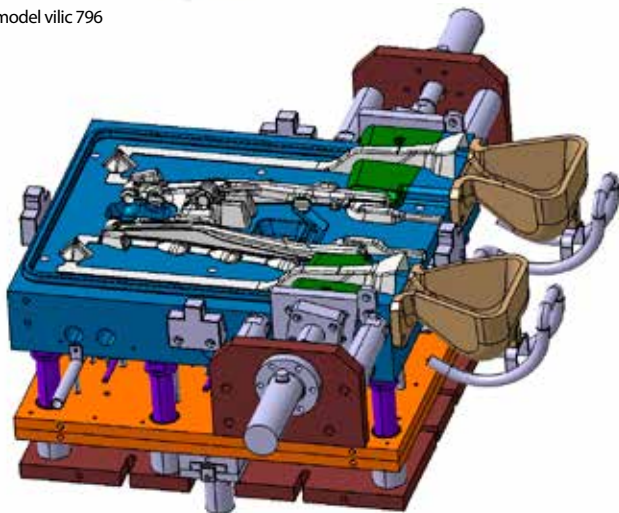
DEJAN LORBER

FOTO: ARHIV PE ULITKI

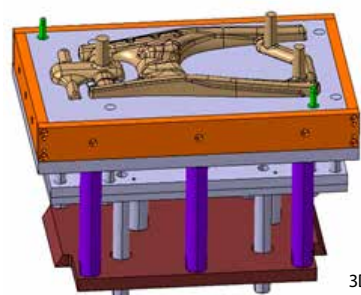
Kako priti od ideje do izdelka, je v osnovah podobno povsod. Specifika so deli v avtomobilski industriji, kjer kupci in standardi predpisujejo faze razvoja. V Ulitkih dejansko ne razvijamo izdelka, ampak proces njegove izdelave (proizvodnje). Zaradi fizikalnih omejitev procesov in iskanja optimalnih stroškov izdelave pogosto sodelujemo s kupcem. Sodelovanje se začne že v fazi izdelave ponudbe in teče skozi celotno življenjsko dobo izdelka. Vodja projekta je zadolžen za družino podobnih izdelkov in je vezni člen za vse procese, saj o izdelku, njegovih zahtevah in specifikah kupca največ ve.

3D-model vilic 796

3D-model kokile

3D-model jedrovnika

Vodenje projekta

Najprej povejmo nekaj besed o delu in funkcionalnih znanjih, ki jih potrebuje vodja projekta. Poleg računalniške pismenosti (Windows, Office) je potrebno tudi znanje tujih jezikov. Večina kupcev govori angleško, čeprav nekatera podjetja, predvsem nemška, še vedno vztrajajo pri svojem maternem jeziku. Prva in zelo pomembna lastnost vodje projekta je torej dobra komunikacija. »Nikoli ne moreš narediti tako dobro, kot se lahko dogovoriš.« Smešna, toda zelo resnična izjava, ki pomeni: če se znaš dobro dogovoriti, potem lahko raven zahtevnosti znižaš, seveda pri enakem zadovoljstvu kupca. Zagotovo je pri vodenju projektov treba upoštevati tudi smernice ISO TS 16949 in standardov VDA. Zelo pomembne osebnostne lastnosti poleg komunikativnosti so še: natančnost, organiziranost, vljudnost, odgovornost, želja po uspehu ... Če človeku vodenje projektov ne predstavlja izziva, je zelo težko.

Potek projekta

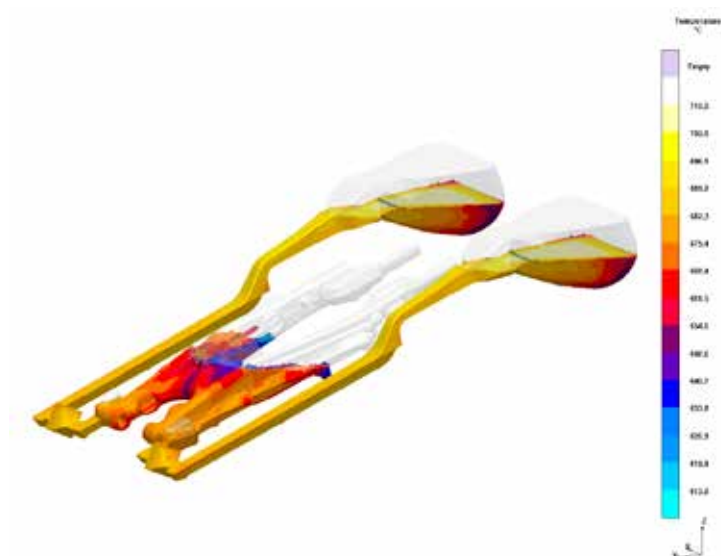
Razvojne projekte delimo na idejno in razvojno fazo, izdelavo vzorcev in serijsko proizvodnjo.

Idejna faza poteka od pridobitve povpraševanja do nominacije kupca oziroma do naročila orodij in vzorcev. Ob naročilu prejmemo modele, načrte in specifikacije, ki so vhodni podatki za razvojno fazo.

Razvojna faza je najpomembnejši del v razvoju procesa. V tej fazi se definira koncept izdelave ter izdela 3D-model orodij in simulacije procesov. V Ulitkih trenutno izvajamo simulacijo izdelave jeder, litja in notranje napetosti zaradi procesa strjevanja (pojavljanje razpok zaradi procesa strjevanja). Ko simulacije potrdijo proces brez napak, se zaključi konstrukcija orodij in izdela se delavniška dokumentacija. S tem se razvojna faza zaključi.

Sledi izdelava vzorcev. V tem delu se naročijo vsa orodja in pripravi ustrezna dokumentacija za izdelavo vzorcev. Po dobavi in prevzemu orodij se začne izdelava vzorcev. Za vilice na primer najprej izdelamo peščeno jedro, potem je na vrsti litje. Sledi izvedba vseh preostalih operacij: izbijanje jedra, odrez napajalnikov, čiščenje srhov, termična obdelava, ravnanje, statični test (pri kateri sili in povesu se vilice zlomijo), kontrola razpok, ponovna kontrola ravnosti ter mehanska obdelava.

Poleg vzorcev je treba kupcu posredovati tudi dokumentacijo PPAP. PPAP pomeni, da smo kose izdelali pod serijskimi pogoji, kar pomeni

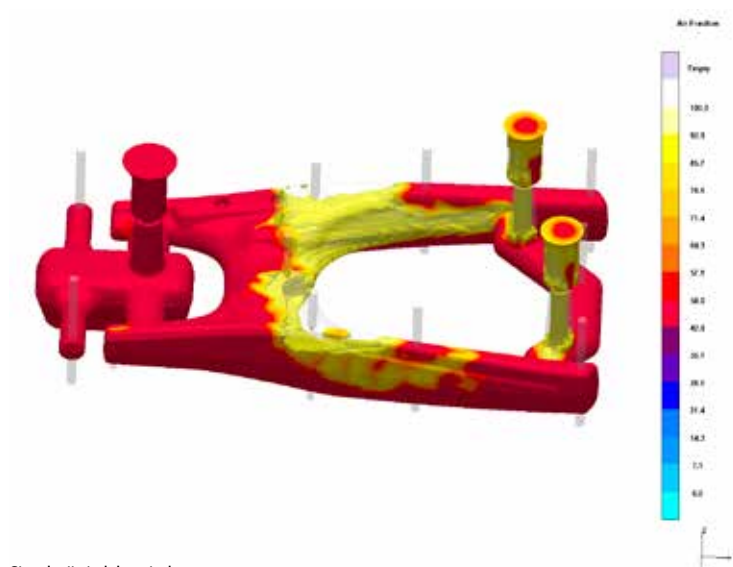

Simulacija litja

na enakih strojih in z enakimi metodami, kot bo delo potekalo kasneje pri rednih dobavah. Dokumentacija mora biti v okvirih predpisov VDA oziroma PPAP. Za vilice KTM je recimo zahtevan PPAP 3. ravni. Sestavni del dokumentacije je spremni list z vsemi podatki o projektu, ki se imenuje PSW (part submission warranty), naročilo kupca, načrti in meritve surovca, načrti in meritve obdelanega kosa, 3D-sken obdelanega kosa, kemična sestava in certifikat materiala, mehanske lastnosti ter certifikat za material s točno določenega mesta na vilicah (najbolj obremenjeno področje), poročilo kontrole razpok s certifikatom, poročilo RTG-kontrole ter poročilo preskusov statičnega testa.

Vzorke ustrezno zapakiramo in jih skupaj z dokumentacijo pošljemo kupcu. Kupec ponovno preveri vse karakteristike izdelka (meritve, material, mehanske lastnosti) in preskusi izdelek v montaži. KTM pri vilicah uporablja še poseben postopek. Vsak tip vilic gre skozi zahteven preskus, ki ga imenujejo pulzacijski test. Gre za sofisticirano napravo, ki je bila zgrajena na osnovi testov na terenu. Na motocikle so namestili merilne lističe deformacij in posneli obremenitve pri skokih, zavojih, pospeševanjih, zaviranjih ... Ta naprava simulira deformacije vilic pri ekstremni vožnji. Pri običajni rabi motocikla je v povprečju dogodek z večjimi obremenitvami nekje na 100 sekund, naprava pa simulira dogodke v vsaki sekundi. Prve naše vilice so vzdržale 90 ur takšnega testa, kar je minimum, zadnje pa kar 200 ur. Če to preračunamo v normalno uporabo motocikla, tj. vsak dan po 3 ure, dobimo življenjsko dobo motocikla nad 18 let. Način in izvedba tega testa je za KTM poslovna skrivnost, saj vsebuje dolgoletna znanja iz testiranja. Po uspešno izvedenih testih nam kupec pošlje dokument o sprostitvi procesa. V bistvu je to zgolj podpisan naš obrazec PSV, za katerim pa se skriva veliko dela. Od naročila do sprostitve vzorcev traja v povprečju okrog 6 mesecev.

Sledi tako imenovana »ramp up« faza. Glede na količine, ki jih kupec potrebuje, je treba zagotoviti ustrezne naprave, operaterje in surovine. Da je vse skupaj bolj zanimivo, je treba vse aktivnosti planirati vnaprej. Za naprave obstaja dobavni rok, čas za instalacijo in zagon ter optimiranje parametrov. Posebej zahtevna je priučitev operaterjev. Na tako zahtevnih izdelkih, kot so vilice, kjer je pomemben vsak detalj, pridejo do izraza zavzetost, koncentracija in ročne spretnosti. Pri delu je treba tudi razmišljati ter v vsakem trenutku ustrezno odreagirati, v nasprotnem primeru izmet hitro uide iz nadzora. Za optimizacijo stroškov je zelo pomemben tok materiala skozi proizvodnjo. Manipulacijo kosov v fazi posamezne operacije in med njimi je treba znižati na minimum. »Ramp up« faza se zaključuje, ko so dosežene ciljne količine in kakovost v proizvodnji.

Simulacija izdelave jeder

Zgodba pa se seveda tukaj šele prav začne. Dolgoročno zagotavljanje produktivnosti, kakovosti in podpore kupcu je vse prej kot lahko. Vendar kaj več o tem v prihodnji številki.

Končal bi le z enim vprašanjem: Kdo je razvoj v PE Ulitki? Kratko in jedrnat: VSI sodelavci PE Ulitki! Zakaj?

- Komerciala skuša izpogajati najboljše možne pogoje poslovanja in skrbi za pozitivno komunikacijo s kupci na vseh ravneh.
- Vodje projektov skrbijo za potek v okviru terminskega plana ter vodijo celotno ekipo z enim in ednim ciljem – uspeh projekta.
- Tehnologi in razvojni inženirji skušajo poiskati najustreznejše koncepte izdelave, orodij, priprav, naprav in v fazi začetne proizvodnje optimirajo vse procese.
- Sodelavci pri kakovosti skrbijo za sistemsko urejen nadzor nad proizvodnjo.
- Operaterji sodelujejo v fazi izdelave vzorcev, »ramp up« fazi ter v serijski proizvodnji s svojimi idejami ter izkušnjami.

Vesel sem, da imam priložnost delati v takšni ekipi. ■

Peščeno jedro vilic 796

Ulitek vilic 796

Vilice, pripravljene za montažo na motocikel

Tradicionalno, 7. polletno srečanje sodelavcev iz PE Ulitki

MIRKO VESELIČ

FOTO: MIRKO VESELIČ

Letna srečanja sodelavcev iz PE Ulitki so zdaj postala že dobra praksa. Tudi 23. januarja letos se je v restavraciji Pan zbralo 220 sodelavcev z namenom:

- predstaviti rezultate poslovanja in kazalnike Ulitkov iz obdobja od januarja do decembra 2016,
- predstaviti vizijo in strategijo PE Ulitki za leti 2017 in 2018 in se pogovarjati o njej,
- predstaviti planirane aktivnosti v letih 2017 in 2018 po področjih zaposlovanja, izobraževanja, investicij, komercialnih in razvojnih aktivnostih, v organizaciji in obsegu proizvodnje, smernice na področju QS, torej aktivnosti, s katerimi bomo dosegli zastavljene cilje,
- predstaviti dobre prakse in optimizacije v proizvodnji iz leta

2016 in jih nadaljevati v letu 2017, tj. tiste, ki izkazujejo takojšnjo dodano vrednost in posredno doseganje zastavljenih ciljev.

Z nami na srečanju je bil predsednik uprave Marko Drobnič, ki nam je poglobljeno predstavil strategijo in smernice družbe Talum. Predsednik je pohvalil dosedanje delo vseh sodelavcev iz Ulitkov s poudarkom, da so ulitki v Talumu program, ki dosega višje dodane vrednosti in da je usmeritev nadaljnja rast programa ulitkov kokilno litje, nizkotlačno litje in visokotlačno litje v obsegu do 50 milijonov evrov v naslednjih letih.

Kot je zdaj že praksa, smo na srečanju vsi sodelavci izpolnili tudi

anketo o merjenju organizacijske klime, zadovoljstvu in zavzetosti zaposlenih – lahko bi rekli, da smo izmerili energijo v Talumu, PE Ulitki. Rezultati ankete bodo vodstvu Ulitkov pomagali pri odločitvah na posameznih segmentih vodenja, s ciljem, doseči še »boljšo energijo«.

Za drugi del srečanja smo pripravili delavnico na temo manj poškodb in manj bolniških odsotnosti na delovnem mestu z naslovom »Varno delo in zdravje pri delu v letu 2017«.

Vsem sodelavkam in sodelavcem se zahvaljujem za prispevek k doseženim rezultatom v PE Ulitki v letu 2016. ■

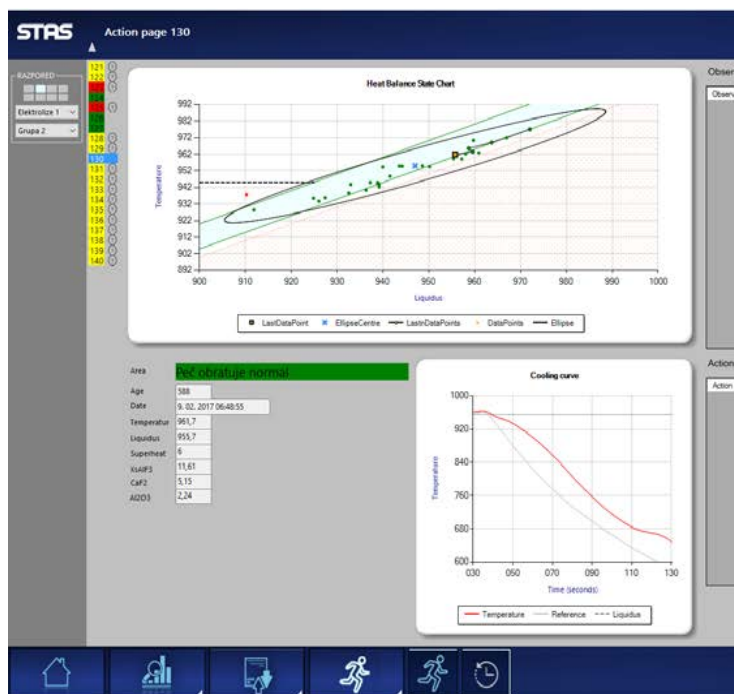

Integracija meritev lastnosti elektrolita

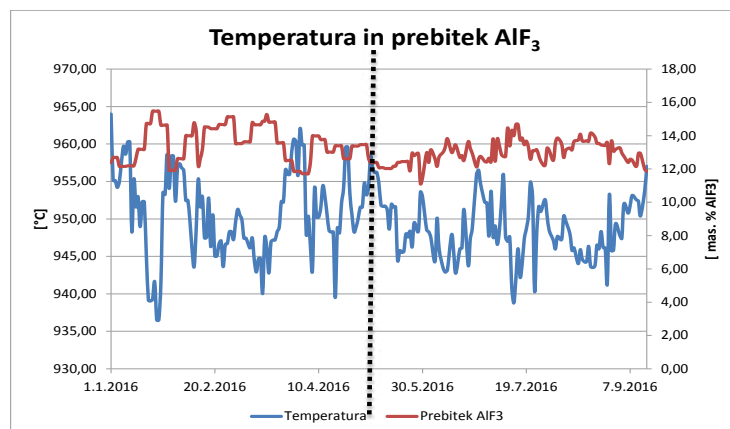
V drugi polovici leta 2016 smo se v poslovni enoti Aluminij skupaj s podjetjem Stas iz Kanade lotili razvojnega projekta integracije naprave STARprobe™ in vzpostavitve modula BTCM (Bath, Temperature & Chemistry control modul) v elektrolizni hali C.

HARIS SALIHAGIĆ HRENKO

FOTO: BRANKO JURŠEK

Meritev s STARprobe

Optimalna sestava elektrolita v elektroliznem procesu je ključna za stabilnost elektroliznega procesa, energijsko in snovno učinkovitost. Elektrolizni proces je dinamičen, s številnimi spremenljivkami, ki jih je treba obvladati. Namen integracije in situ meritev lastnosti elektrolita je bilo optimiranje proizvodnega procesa. Klasičen pristop pri obvladovanju stabilnosti delovanja elektroliznega procesa predvideva periodične meritve kemijske sestave (XRD-analiza) in temperature elektrolita, pri čemer lahko med odvzemom vzorca in korektivnimi ukrepi na celici preteče tudi od 8 do 12 ur. Zaradi močne povezave med prebitkom AlF_3 v elektrolitu in temperaturo elektrolita obstaja tveganje, da tehnološki ukrepi niso skladni z aktualnim stanjem, ki je lahko glede na časovni zamik drugačno od analiziranega.

Zaradi velikega števila vzorcev in števila potrebnih korakov v fazi priprave vzorcev je tudi veliko možnosti za pomešanje vzorcev. Z novo napravo STARprobe™, ki deluje na osnovi DTA-analize (na osnovi razlik ohlajevalnih krivulj reference in vzorca je mogoče določiti sestavo vzorca), je mogoče izmeriti ključne parametre (temperaturo elektrolita, prebitek AlF_3 , koncentracijo Al_2O_3 in CaF_2 v elektrolitu ter temperaturo superheat)

in ukrepati v realnem času, prav tako pa je skoraj izničena možnost napake. Meritev poteka samo v treh korakih (potapljanje merilne sonde v elektrolit, hlajenje vzorca in ponovno segrevanje sonde), rezultati so znani v 3 do 4 minutah. Postopek pospeši tudi izvajanje meritev na dveh pečeh hkrati.

Rezultati se po koncu meritev v sistem vnesejo preko brezžičnega omrežja. Preneseni rezultati (STARprobe) se obdelujejo v modulu BTCM skupaj s podatki iz drugih baz (Lims, Tehinis, nadzorni sistem HC). Na osnovi podatkov iz različnih baz daje modul BTCM priporočila/izračune za ukrepe na posameznih elektroliznih pečeh. Modul omogoča tudi podrobno analizo podatkov (temperatura superheat, topnost glinice ipd.), ki so bili preneseni iz različnih sistemov. Novo je predvsem spremljanje temperature superheat, ki je močno povezana s topnostjo glinice. Temperatura superheat je razlika med temperaturo elektrolita in njegovega tališča.

Optimalno za proces je, da se temperatura superheat giblje med 5 in 10 °C. Od 1. novembra 2016 potekajo meritve na vsakih 32 ur na 40 pečeh. Prvi rezultati kažejo, da nam je uspelo močno izboljšati stabilnost temperature in prebitka AlF_3 na vseh elektroliznih pečeh. ■

»Vedno v akciji!«

TADEJ ŽUNEC

FOTO: TOMAŽ KVAS

Tadej Žunec

V družbi Talum Servis inženiring sem se zaposlil novembra leta 2014 kot električar, in sicer v enoti Elektro vzdrževanje. Pri 26 letih je bila to moja tretja zaposlitev kot električarja. Pred tem sem bil zaposlen v tujini preko slovenskih podjetij (posrednikov), kjer smo se večinoma ukvarjali z različnimi montažami, ki smo jih opravljali v večjih tovarnah, kot so BMW, AUDI, Magna ...

Na Ptuj sem obiskoval Srednjo tehnično in poklicno elektro šolo. V tem času so ravno razpisali nov program, to je bil program elektrotehnik računalništva, na katerega sem se vpisal in ga tudi uspešno zaključil. V času šolanja in kasneje s praktičnim delom sem si nabral veliko izkušenj, kar mi je prišlo prav tudi pri zaposlitvi v družbi Talum.

Moj vsakdanjik pa izgleda nekako takole:

Ob 5.50 zjutraj se s sodelavci iz drugih obratov v Talumu dobimo v Sodincih na avtobusnem postajališču in se skupaj odpeljemo proti Kidričevemu. Ob 6.30 sem pri vratarici, kjer se žigosam in se potem odpravim proti garderobam. Ob 6.45 vstopim v elektro delavnico. S sodelavci električarji rečemo kako besedo o športu in preteklih dogodkih. Ob 7. uri nas nagovori vodja elektro delavnice Miran Galun – sam ga imenujem »mojster«. Vodja nam preda delovne obveznosti, pogovorimo pa se tudi o problemih in izzivih preteklega dne. Ko imam določene delovne obveznosti, se odpravim k tehnologu Danijelu Črešniku. On določi material, ki ga potrebujem, da lahko opravim delo. Ko vse to postorim, povprašam sodelavce, ali kdo morda potrebuje »miag« oziroma elektro voziček. Če ga ne potrebujejo, ga vzamem sam. Nanj naložim potrebno delovno orodje: »fleksarico«, vrtalni stroj, svedre ...

Seznam je odvisen od narave dela tistega dne. Z orodjem se odpeljem v glavno skladišče, kjer me pričaka skladiščnik, zadolžen za izdajo elektro materiala. Na voziček skupaj naloživa ves potreben material; to so lahko luči, kabli, stikala, vtičnice ... Zdaj se lahko odpravim v obrat z vsem, kar potrebujem za delo, in začnem delati. Pri tem mi pomaga tudi zunanji sodelavec. Preden začneva, si najprej ogledava, kakšen izziv naju čaka. Če že tu predvidiva možne zaplete pri opravljanju delovne naloge, se temu še dodatno posvetiva.

Ker najino delo poteka v enem izmed proizvodnih obratov, morava o svojem prihodu obvestiti obratovodjo in ga seznanimi, s čim se bova ukvarjala, na primer: danes bova reševala težavo, povezano z varnostno razsvetljavo. Ker narava dela zahteva poseg v obstoječo električno napeljavo, ki je pod napetostjo, preverim, katere varovalke napaja določena napeljava, preden jo izklopim. Napeljavo še enkrat preverim, in ko se prepričam, da ni pod električno napetostjo, se lahko lotiva dela, na primer montaže novih luči za varnostno razsvetljavo in priklop luči. Ob 9.45 se s sodelavcem odpraviva proti elektro delavnici, saj je čas za malico. V tem času še premislim, ali imam vse pri roki ali morda potrebujem še kaj. Toliko za danes. Jutri spet nadaljujem z varnostno razsvetljavo, zato pregledam načrt in si zabeležim, kaj bom potreboval naslednji dan. Tehnolog zapiše, da lahko takoj zjutraj v skladišču prevzamem potreben material in se lotim dela.

Ura je 14.45 in s sodelavci pocomentiramo, kako je potekal naš delovni dan. Odpravim se proti garderobam, nato domov. Tako se ob 15. uri konča moj delovni dan, ki pa nikoli ni enak. ■

Nova informacijska znanja kot konkurenčna prednost podjetja

ALEKSANDRA JELUŠIČ,
LILIJANA DITRIH
FOTO: SRDAN MOHORIČ
ALEKSANDRA JELUŠIČ

Milica Pišek,
vodja Informatike

Za februarско številko časopisa *Aluminij* smo k pogovoru povabili Milico Pišek, vodjo Informatike, ki je bila skupaj s svojo ekipo v zadnjih letih še bolj intenzivno vpeta v spremembe, saj smo – kot sama pravi – stopili na vlak informacijskih sprememb, ki so bile neizbežne in nujno potrebne. V intervjuju nam razkriva, s kakšnimi strokovnimi izzivi se je, se in se bo tudi v prihodnosti ukvarjala njena ekipa, kaj pomeni prenova informacijskega sistema za ljudi in podjetje in kaj nas globalno čaka na področju informatike.

Informatika je v začetku veljala za moško področje, danes malo manj. S tem se ukvarjaš že vrsto let. Katere kvalitete mora imeti ženska, da se lahko uveljavi na tem področju in postane celo vodja službe?

Pravzaprav sem glede na svojo izobrazbo po naključju zašla na to področje dela, in ko enkrat začneš in če so izzivi pravi, te kar nekako potegne in preprosto potem težko izstopiš. Vsak problem je bil zame vedno izziv, hkrati pa so me vedno zanimali procesi v podjetju. To sem z velikim interesom spoznavala pri implementaciji prvega ERP (Enterprise Resource Planning) IS v podjetju in nato svoje znanje konstantno nadgrajevala. Vedno me je zanimala predvsem kreativnost pri delu in ne operativno izvajanje nalog.

Menim pa, da ni pomemben spol, ampak osebnost kot taka.

Kje in kakšni so izzivi za informatiko v industriji 4.0?

Industrija 4.0 naj bi prinesla številne spremembe in pomeni revolucionaren skok v načrtovanju

in implementaciji proizvodnih procesov. Veliko govorimo o pametnih tovarnah, pametnih izdelkih, mobilnosti ... Vse moderne tehnologije, od digitalizacije, avtomatizacije, robotike, interneta, računalništva v oblaku ..., naj bi se uporabile v smeri, da bi vsak posamezni izdelek na željo kupca lahko izdelali tudi s stroškovnega vidika enako, kot da bi šlo za serijsko proizvodnjo.

Trenutni izziv za informatiko je predvsem v integriranih informacijskih sistemih, kjer lahko z ustrezno digitalizacijo, avtomatizacijo in uporabo drugih sodobnih tehnologij bistveno prispevamo k učinkovitosti poslovanja.

Vsaka sprememba na področju informacijske tehnologije prinaša spremembe tudi na drugih področjih. Kako bomo v Talumu ustvarili spremembam naklonjeno motivacijsko okolje?

Ključni dejavnik vseh sprememb so ljudje, torej zaposleni v podjetju. Pomembno je torej, kako podjetje in zaposleni razumejo vlogo sodobnih tehnologij. Predvsem gre za spreminjanje kulture pod-

jetja in zaposlenih, to je proces in njegova hitrost je odvisna od nas samih. V podjetju se moramo zavedati, kakšne prednosti nam lahko prinese digitalizacija poslovanja.

Koliko časa že teče projekt Prenova informacijskega sistema (v nadaljevanju IS) LN in kaj vse zajema?

Projekt Prenova IS z uvedbo ERP IS Infor LN se je začel sredi leta 2013 in je bil sredi leta 2016 uradno zaključen, sam prehod v produkcijo pa je bil izveden 30. aprila 2015. V okviru projekta je bilo izvedenih 12 podprojektov, v okviru katerih so bili prenovljeni vsi logistični in finančni moduli, vključno s proizvodnimi sistemi, ki so bili pred tem integrirani v stari IS Baan. Prav tako smo izvedli spremembo systemske platforme in prešli z baze Oracle na SQL in operacijski sistem Windows. Od prehoda v produkcijo pa do danes smo izvedli že številne optimizacije na posameznih segmentih, seveda pa je intenzivnost sprememb odvisna tudi od ključnih uporabnikov informacijskega sistema.

»Če zna uporabnik pravilno definirati zahteve po spremembah in nadgradnjah, je naša realizacija učinkovitejša.«

Trenutno vidim našo ključno nalogo v pripravi BI (Business intelligence) poslovnega poročanja na ravni podjetja. Pripraviti želimo ustrezen sistem vodstvu podjetja za spremljanje in nadzor poslovanja. Z izvedbo tega sistema bomo naredili tisti pravi zaključek uvedbe novega IS LN.

Katerih drugih izzivov se vzporedno z osrednjim ERP IS LN še lotevate?

Eden izmed zelo pomembnih segmentov se mi zdi učinkovito obvladovanje dokumentacije v podjetju. V začetku leta 2014 smo implementirali DS (dokumentacijski sistem) BC (BusinessConnect), uvedli določene module in kreirali ustrezen klasifikacijski načrt in tako lahko danes govorimo o e-hrambi dokumentov. V okviru ustrezne integracije med DS BC in IS LN se nam odpira veliko novih izzivov. Eden izmed teh je že bil realiziran v okviru projekta Uvedba e-računov, kjer smo že stopili na pot digitalizacije procesov. Eden izmed naslednjih večjih izzivov je prav gotovo tudi projekt Uvedba projektnega managementa, v okviru katerega želimo ustvariti platformo za učinkovito planiranje, izvedbo in nadzor različnih projektov in učinkovito obvladovanje projektne dokumentacije, kar posledično prinaša avtomatizacijo postopkov, ki nam jih ponujata oba sistema. Snujemo tudi rešitve na drugih segmentih obvladovanja dokumentacije in ustrezne povezave z različnimi viri v IS LN.

Kot sem omenila, je vzporedno s prenovo IS potekala tudi prenova proizvodnih sistemov, t. i. STP-jev. Trenutno se ukvarjamo z idejo prenove STP (spremljanje

tehnoloških podatkov) v Izparilnikih in Ulitkih. V okviru tega segmenta analiziramo tudi možnost uporabe novih tehnologij 4.0; to nam posledično lahko omogoči tudi hitrejši in učinkovitejši razvoj. Seveda pa je za učinkovito delovanje navedenih informacijskih sistemov potrebna tudi ustrezna infrastruktura. Zahteva po delovanju informacijskih sistemov v podjetju je 24 ur 365 dni v letu, posledica tega pa je, da se ukvarjamo s tematiko, kako in v kakšnem času lahko v primeru izpada primarne lokacije ključne servise prenesemo na sekundarno lokacijo; govorimo o neprekinjenem poslovanju z vidika informacijske podpore poslovanja podjetja.

Prvega januarja 2015 smo v upravljanje dobili tudi telefonijo v podjetju in ena izmed nalog v letu 2017 bo prehod na IP-telefonijo.

Seveda je nalog in aktivnosti še veliko, ampak za zdaj ostanimo pri teh.

S kakšnimi izzivi se je vaša ekipa srečevala ob uvajanju tega novega informacijskega sistema?

Dobro vprašanje: uvajanje novega informacijskega sistema. Težko je bilo prepričati uporabnike, da gre za uvedbo novega IS in ne za nadgradnjo Baana. Niti ene funkcionalnosti ni bilo mogoče prenesti naprej, vse funkcionalnosti v okviru posameznih modulov je bilo treba preštudirati, nastaviti na novo, zato je v prvi fazi zelo težko vse izvesti optimalno in tukaj so nedvomno še rezerve. Seveda pa je dosežena stopnja odvisna predvsem od sodelovanja uporabnikov, njihove dinamike in želje po spremembah. 18 let uporabe istega IS Baan, ki smo ga v In-

formatiki nadgradili v maksimalni možni meri, je pri uporabnikih pustil določen pečat in morda posledično manjšo zainteresiranost po spremembah. Izzivov pa za zaposlene v Informatiki v tem obdobju seveda ni manjkalo. Uporabniki so običajno bolj seznanjeni s funkcionalnostmi IS, ki jih moramo seveda obvladovati tudi v Informatiki, manj pa jim je poznano, da smo morali poleg tega usvojiti nova znanja o razvojnih orodjih, ki jih je prinesel novi IS. To je bil prvi pogoj za učinkovito implementacijo IS. Poskrbeti smo morali seveda tudi za ustrezen prenos podatkov. Ker smo zamenjali sistemsko platformo, je bilo veliko energije usmerjene tudi v ta segment.

Kaj pa je bil na področju projekta LN zate in za tvojo ekipo največji izziv?

Želja po spremembi tako z vsebinskega kot tehnološkega vidika. Kar nekaj časa smo se že ukvarjali z mislijo o uvedbi novega IS, saj smo v tem segmentu videli napredek in sledenje vsem novim tehnologijam, ki prihajajo. Menim, da smo ustvarili odlično informacijsko tehnološko okolje, na katerem lahko gradimo uspešno poslovanje.

Ali v Informatiki prevladuje timski duh ali vsak rešuje svoje specifično področje?

Ključen za uspeh je timski duh. Zaposleni v Informatiki so seveda zadolženi za posamezna specifična področja, vendar so ta področja vsebinsko med sabo prepletena, zato sta stalna komunikacija in izmenjava znanja pri reševanju posameznih nalog nujno potrebni.

Informacijski sistemi so živi organizmi, ki se neprestano nadgrajujejo in rastejo. Kako pomembno je sodelovanje med informatikom in uporabnikom?

To sodelovanje je ključno za uspeh takšnih projektov, raven dosežene implementacije in optimizacije uvedenega IS pa je rezultat tega sodelovanja. Če ni ustreznega sodelovanja, porabimo zaposleni v Informatiki bistveno več časa za realizacijo posameznih nalog, dvig naše produktivnosti je odvisen predvsem od tega sodelovanja. Če zna uporabnik pravilno definirati zahteve po spremembah in nadgradnjah, je naša realizacija učinkovitejša. Menim, da je v tem segmentu mogoče narediti še velik korak naprej.

Kaj pa potrebna znanja? Kako vam uspe slediti naglemu razvoju in s tem povezanimi znanji, ki jih informatik potrebuje, če želi dolgoročno uspešno ureničevati informacijske izzive?

Predvsem dobro sledenje razvoju informacijskih tehnologij za ustrezno učinkovitost, pa tudi ustrezno poznavanje poslovnih procesov. Glede na hiter razvoj nam torej ni nikoli dolgčas.

Kakšno je po vašem mnenju trenutno stanje informacijskega znanja v Talumu? Jemljemo spremembe kot informacijski izziv ali kot težavo?

Menim, da smo z uvedbo novih informacijskih rešitev začeli to stanje počasi spreminjati, in upam, da smo zdaj stopili na vlak sprememb, ki so nujno potrebne. Še vedno pa se morda razmišlja premalo celovito z vidika obvladovanja procesa.

»Z uporabo ustrezne informacijske tehnologije lahko realno govorimo o optimizaciji procesov in stroškovni učinkovitosti, kar nam seveda lahko daje tudi konkurenčno prednost.«

Kakšna (drugačna) znanja bodo morali imeti bodoči kandidati za zaposlitev na področju informacijske tehnologije v Talumu in kje jih najti?

V Sloveniji deluje kar veliko dobrih startup podjetij, ki so tudi mednarodno uspešna, in verjetno bo smiselno iskati znanja in ideje v tem okviru.

Mladi, ki danes prihajajo v tovarno, so otroci informacijske dobe, ki so zrasli z računalniki, pametnimi telefoni in drugo sodobno tehnologijo. Zgostovo so njihova pričakovanja drugačna. V čem je njihova drugačnost in kako se odzivajo na spremembe?

Menim, da pravi otroci informacijske dobe šele prihajajo. Danes korporacije, kot je na primer Microsoft, vlagajo v računalniško opremljene učilnice že v osnovni šoli in učenci se že tam nekje v 5. razredu začnejo seznanjati z uporabo informacijske tehnologije. Ti otroci bodo imeli bistveno drugačen pogled na razvoj in uporabo te tehnologije. Ja, imeli bodo drugačen pogled, a konkretna znanja o procesih bodo vedno pomembna.

Človek komaj sledi naglemu tehnološkemu napredku. V reviji Science vsak mesec pre-

biram, kaj vse se nam na tem področju obeta v prihodnosti. Kaj od tega se bo v nekaj letih implementiralo v Talumov informacijski sistem?

Seveda sta način in hitrost odvisna tako od dejavnosti podjetja kot tudi od razvojne strategije. Danes se na področju računalniške tehnologije veliko govori o računalništvu v oblaku in to bo zelo realno hitro postal izziv tudi za nas. Oblak nedvomno pomeni določeno prednost predvsem za podjetja, ki so organizirana mednarodno in pri svojem poslovanju potrebujejo neomejeno količino virov. Veliko sprememb lahko pričakujemo tudi na področju proizvodnih procesov, kjer se bodo zgodili določeni premiki z uporabo novih tehnologij. Vedno več govorimo o navidezni virtualni resničnosti; predstaviti te sem bila pred kratkim priča tudi na dogodku o digitalni transformaciji.

Kakšne konkurenčne prednosti podjetju prinaša vsa ta informacijska tehnologija?

Z uporabo ustrezne informacijske tehnologije lahko realno govorimo o optimizaciji procesov in stroškovni učinkovitosti, kar nam seveda lahko daje tudi konkurenčno prednost. Ključna pri tem je tudi dejavnost, s katero se podjetje ukvarja. ■

»Menim, da smo ustvarili odlično informacijsko tehnološko okolje, na katerem lahko gradimo uspešno poslovanje.«

Mladi spoznavali Talum in poklice

Zadnji dve soboti v januarju smo na praktičnem prikazu poklicev gostili šolarje zadnjih dveh razredov osnovne šole in njihove starše. Mladi so na ta način pobliže spoznavali Talum in poklice v Talumu. Ocenjujemo, da je prikaz poklicev ob obeh koncih tedna skupaj pritegnil približno 150 obiskovalcev.

DUŠAN SKLEDAR,
ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ
MARJETKA OREL

Šolarji so letos tako že šestič spoznavali Talum in poklice, kot so orodjar, električar, varilec in mehatronik. Omogočili smo jim, da so tudi sami poizkusili nekatera dela, na primer varjenje ali odstranjevanje srha z ulitkov. Za spomin so

Z aktivnostmi, kot sta praktični prikaz poklicev in projekt Raketa v garaži, želimo mlade navdušiti za deficitarne tehnične poklice in jim predstaviti Talum kot obetavno delovno okolje, v katerem bodo lahko začeli svojo poklicno pot.

strokovnem področju in jih spodbuja, da iščejo svoje priložnosti v strokovnem izobraževanju.

Bojan Lampret, **ravnatelj Strojne šole**

Strojna šola na Ptuj si ves čas prizadeva formirati trdne povezave z lokalnim gospodarstvom in podjetje Talum je zagotovo eno najpomembnejših podjetij, s katerimi je šola vzpostavila trdno partnerstvo. To partnerstvo, ki traja že desetletja in ima za šolo že pravo tradicijo, je vsebinsko zelo obsežno in bogato, na šoli pa smo na to zelo ponosni. Talum se ves čas dokazuje kot eno od podjetij, ki imajo izreden posluh za izobraževanje mladine. Podjetje Talum nas je že v preteklosti podpiralo pri opremljanju šole s tehnološko izredno zahtevno opremo, pa tudi danes nas podpira pri izvedbi konkretnih projektov. Šola prek tega sodelovanja spozna Talum v vseh tistih podrobnostih, ki so pomembne za izgradnjo strokovnih kompetenc mladih v šoli. Inženirji, zaposleni v šoli, imamo tako možnost spoznati konkretne proizvodne procese v Talumu, da bi kasneje lahko izkušnje iz teh proizvodnih procesov vključevali v šolski kurikulum in tako še bolj usmerjeno in konkretno gradili strokovne kompetence mladih v šoli. Zaradi vsega tega je sodelovanje šole na praktičnih prikazih poklicev v Talumu za šolo najbolj logično, saj je to idealna priložnost, da se sodelovanje še pogloblja in širi, istočasno pa je podjetje Talum skupaj s šolo demonstriralo vsem udeležencem praktičnega prikaza poklicev, da šola in podjetje dolgoročno in uspešno sodelujeta.

Rajko Fajt, ravnatelj **Elektro in računalniške šole**

Dejstva, da povezovanje gospodarstva in šolstva ne predstavlja le vloge za donatorstvo na zaključnem plesu, smo se v Elektro in računalniški šoli Ptuj zavedali že davno. Bili smo in smo še vedno zagotovo ena vodilnih izobraževalnih ustanov v Sloveniji, ki smo navezovali stike, se povezovali in sodelovali z gospodarstvom in obrtjo, najsi je šlo za izmenjavo izkušenj ali prenos znanja. Za dijake, ki pridobivajo nova znanja, in za profesorje, ki svoje izkušnje in znanja prenašajo generacijam, je sodelovanje z gospodarstvom prednost in dodana vrednost. Povezovanje je tudi edini ukrep v smislu reševanja strukturnih neskladij na trgu delovne sile, torej slediti potrebam delodajalcev, uveljaviti partnerstvo na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter posodabljanje sistem izobraževanja in programe. Mlade je treba usmerjati k uporabi znanja v praksi v smislu, kaj sem sposoben narediti in ne kakšen izobraževalni program sem končal. Z velikim veseljem ugotavljamo, da so gospodarski subjekti v lokalnem in regionalnem okolju v večini sledili predlogu povezovanja. Med njimi je prav gotovo družba Talum, ki pa ni le partner v procesu izobraževanja. Kot družba, ki sledi odličnosti, pomaga dijakom pri doseganju dosežkov na

lahko domov odnesli ulitek, zvarjenec ali gravirano rondico, izdelek, ki jih bo tudi doma spominjal na Talum.

Starši in otroci, ki so se udeležili 6. Praktičnega prikaza poklicev v Talumu, so se lahko prepričali, da je takšen partnerski odnos med šolo in podjetjem zagotovo jamstvo za uspešno izobraževanje in kasnejšo zaposlitev v Talumu. Na šoli smo ponosni, da smo lahko skupaj s podjetjem predali udeležencem 6. Praktičnega prikaza poklicev najpomembnejše in temeljno sporočilo, da so za podjetje Talum najpomembnejši kompetentni, inovativni in motivirani zaposleni, ki jih je pomagala vzgojiti tudi partnerska šola.

Stanko Kostanjevec, Strojna šola

Dijaki Šolskega centra Ptuj, Strojne šole, so se tudi v letošnjem letu udeležili praktičnega prikaza poklicev v Talumu. Sodelovali so pri neposrednih predstavitvah v proizvodnih obratih. V orodjarni sta sodelovala Kristjan Zadravec in Janja Kozel, v varilnici Marko Frlež

in Tilen Vuk, v livarni pa Gregor Predikaka in Timotej Zemljarič. Večina jih je tudi Talumovih študentov.

Sodelovanje pri predstavitvah je bilo zanje velik izziv, hkrati pa so osnovnošolcem z veseljem predstavili svoje izkušnje in spoznanja o izobraževanju na posameznem poklicnem področju na Strojni šoli. Predstavitve poklicev sta se udeležila tudi ravnatelj Strojne šole Ptuj Bojan Lampret in Stanko Kostanjevec, ki sta uvodoma poudarila pomen povezovanja šole in gospodarstva. Še posebej sta izpostavila opravljanje obveznega praktičnega izobraževanja, ki ga dijakom Strojne šole Ptuj omogočajo v Talumu.

Ob ogledu posameznih delovnih mest sta podala tudi možnosti izobraževanja na Strojni šoli za posamezne deficitarne poklice, ki jih bo v prihodnosti potreboval tudi Talum.

Izjave obiskovalcev 6. Praktičnega prikaza poklicev

Miran Brenholc

Za 6. Praktični prikaz poklicev v Talumu sem zvedel na OŠ Dornava, kjer ste predstavljali projekt Raketa v garaži. S sinom sem bil na predstavitvi projekta in način, kako ste predstavili poklice, se mi je zdel zelo zanimiv in domiseln. Tudi sam sem pet let delal v Talumu, zato tovarno poznam, a se je v zadnjih osmih letih, odkar sem bil nazadnje tukaj, marsikaj spremenilo. Za sina Lejona želim, da bi izbral šolo, ki bi mu omogočila zaposlitev v kovinski industriji, saj se na tem področju odpira veliko zaposlitvenih možnosti. Je pa prav, da se on sam odloči, zato sva danes tudi prišla na predstavitev, da vidi, kako stvari potekajo v praksi.

Lejon Brenholc

Na predstavitvi me je najbolj

navdušilo to, da sem se lahko v posameznih opravilih tudi preizkusil. Zelo všeč mi je bilo varjenje. Če bi zdaj izbiral, ko sem videl, kako stvari potekajo v praksi, bi se odločil za poklic preoblikovalca kovin. Vpisal se bom v srednjo strojno šolo.

Alen Drevenšek

Zanimam se za poklic mehatronika. Danes sem se preizkusil v varjenju. Tudi doma rad kaj »pošraufam«, predvsem avtomobile. Hodim na OŠ Dornava. Naprej se bom vpisal na elektro šolo.

Drago Hertiš

Bil sem presenečen, ko sem v tovarni opazil prenovljene objekte, nove stroje ... To pomeni, da se vlaga v »fabriko« in da bodo posledično tudi nova delovna mesta. Tudi sam sem talumovec, saj sem dve leti delal v servisu in 36 let v družbi Vargas-Al. Žal mi je, da mi ni uspelo priti na dan odprtih vrat, saj bi si želel ogledati tudi druge dele tovarne. Še vedno pa tukaj vladata čistoča in red. Danes sem na ogled pripeljal vnuka, ki obiskuje deveti razred osnovne šole. Ko se pogovarjava o poklicih, mi pove, da bi se rad vpisal na srednjo zdravstveno šolo. To ga veseli. Bo pa šel na razne ogleda, da vidi, kakšni poklici še obstajajo. Zelo sem vesel, da sva šla skupaj na 6. Praktični prikaz poklicev, saj lahko tako vidi, kje je bil zaposlen njegov deda. Sem mu med potjo tudi vse razložil in pokazal.

Simon Kovačič

Obiskujem Osnovno šolo Majšperk. Na šoli smo imeli projekt Raketa v garaži. V knjigi mi je bil najbolj všeč motor KTM. Všeč so mi mo-

torji. Na 6. Praktičnem prikazu poklicev mi je bilo zelo všeč, kako so bili posamezni poklici predstavljeni. Preizkusil sem se v varjenju. Občutek je bil fenomenalen. Trenutno se še odločam med računalniško in prometno šolo. Ko sem si danes ogledal poklice, je bil zame najbolj zanimiv poklic mehatronika.

Ivan Metličar

Zaposlen sem bil v Talumu, zdaj pa sem že sedmo leto v pokoju. Delal sem v vzdrževanju livarn. Na 6. Praktični prikaz poklicev sem pripeljal vnuka Roka, ki se želi šolati za mehatronika. V Talumu se je v šestih letih, odkar sem bil nazadnje tukaj, marsikaj spremenilo.

Rok Metličar

Zanima me poklic mehatronika. Danes sem se preizkusil v varjenju, obdelal sem ulitek in preizkusil hidravliko.

Tadej Kamenšek

Ogled se mi je zdel zelo zanimiv. V Talumu nisem bil prvič, letos sem bil že na dnevu odprtih vrat, prav tako lani. Najbolj me zanima poklic oblikovalca kovin.

Žan Jurič

Obiskujem Osnovno šolo Cirkovce. Tudi na naši šoli smo imeli predstavitev Rakete v garaži. V Talumu sem bil že velikokrat. V Talumu je zaposlen tudi moj ata. Zanima me poklic izdelovalca kovinskih konstrukcij. Danes sem se preizkusil v obdelavi ulitka, varjenju in v hidravliki. Vse mi je bilo všeč. ■

Bodimo telesno aktivni tudi pozimi

Veliko ljudi pozimi zmanjša svojo telesno dejavnost in se prepusti »zimskemu spanju«, saj ni več toliko možnosti za fizične aktivnosti na prostem. Opustitev telesnih dejavnosti seveda ni nujna, saj imamo na voljo veliko možnosti za rekreacijo v fitnesu, dvoranhah, telovadnicah, termah, kjer smo lahko aktivni na različne načine (fitnes, aerobika, košarka, plavanje ...). Nekateri pa tudi pozimi ostanejo na svežem zraku in se ukvarjajo s športi, ki nam jih omogoča sneg, torej s smučanjem, tekom na smučeh, deskanjem, sankanjem...

PRIPRAVILI: MATEJA HERGULA

POVZETO PO:

www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/varno-smucanje/

www.nijz.si/sl/kako-postati-telesno-aktivna-druzina

FOTO: SPLET

ZDRAVO TALUM

Aktivne šolske počitnice z družino

Pred nami so zimske šolske počitnice, ki so idealna priložnost, da družina preživi več časa skupaj in je ob tem tudi aktivna. S telesno dejavnostjo v krogu družine lahko veliko pridobimo, saj združimo prijetno s koristnim in vplivamo na oblikovanje zdravega življenjskega sloga.

Izberite aktivnosti, pri katerih se lahko tudi zabavate in uživate, saj je večja verjetnost, da jih boste večkrat ponovili. Dnevno sobo na primer lahko spremenite v mini telovadnico in telovadite s pomočjo različnih aplikacij ali posnetkov na Youtubu, kjer je veliko navodil za vodene vadbe, opremljene z glasbo. Tako lahko neposredno v svojem najljubšem prostoru sedeče popoldne pred televizijo spremenite v aktivno popoldne.

Pomembno je, da vsak član družine prispeva svoje ideje in njemu ljube aktivnosti, ki jih preizkusijo še drugi družinski člani. Tako lahko za vsak dan počitnic izberete drugo aktivnost.

Priporočljivo je tudi, da si vnaprej izdelate urnik in določite termine, ko ste lahko vsi skupaj aktivni – ugotovite, kateri deli dneva so taki, ko je zbrana cela družina, in razmišljajte, kako boste ta čas spremenili v skupno aktivnost. Lahko se odpravite na družinski sprehod in to je idealen čas, ko se s partnerjem in otroki lahko pogovorite o preživetem dnevu, o tem, kaj so počeli, kakšne načrte imajo ...

Žal si ljudje prereditko vzamemo čas, da bi poskrbeli za svoje zdravje v obliki različnih telesnih dejavnosti, in to se velikokrat prenese na celo družino. Ravno zato boste naredili veliko dobrega, če se kot družina odločite za aktivno preživljanje prostega časa. Tako boste veliko naredili za lastno boljše počutje in zdravje, povezali in zblížali pa se boste tudi kot družina, ki zaradi sodobnih načinov komuniciranja in preživljanja prostega časa izgublja svojo osnovno vlogo in pomen.

Glede na to, da zimske temperature še kar vztrajajo in da so smučišča še vedno bela, se bo med

počitnicami marsikdo prepustil snežnim radostim. Pri tem pa velja opozoriti na določeno mero previdnosti.

Varno na smučanje

Smučanje, pa tudi druge zimske aktivnosti, zahtevajo dobro telesno pripravljenost, znanje in pazljivost. Preden se odločite za obisk smučišča, je dobro preveriti smučarsko opremo, nastavev smučarskih vezi, kakovost robnikov ... Za otroke je obvezna oprema čelada, strokovnjaki pa opozarjajo, da je zaščitna čelada zelo priporočljiva za smučarje vseh starosti. Čas smučanja in težavnost prog moramo prilagoditi svoji pripravljenosti in telesni kondiciji. Ko prispete na smučišče in preden se spustite po strmini, ne pozabite na ogrevanje. Razgibati in ogreti je treba vse telo, po udarek pa je na mišicah nog in trupa, saj so med smučanjem najbolj obremenjene. Če nismo telesno

pripravljeni in ustrezno opremljeni, se lahko kaj hitro pripeti kakšna nesreča oziroma poškodba. Vzrok za nesreče so velikokrat zagnanost in premajhna izkušnost, precenjevanje svojih psihofizičnih sposobnosti, slaba fizična pripravljenost, nenadzorovana vožnja z veliko hitrostjo ... Ko začutite utrujenost, raje nehaite smučati ali si spočijte, saj veliko poškodb nastane prav zaradi prevelike utrujenosti in padca koncentracije. Ko stopite s smučmi, pa ne pozabite na raztezanje mišic. Pozorni morate biti tudi na varnost. Vsi udeleženci zimske rekreacije, naj bodo smučarji, deskarji, sankarji ali sprehalci, se morajo ravnati po znakih, s katerimi so smučišča opremljena, in upoštevati pravila FIS.

Izkoristite preostale zimske dni za sprostitve in rekreacijo s svojimi bližnjimi, pri tem pa ne pozabite tudi na varnost. ▢

Darovanje imamo v krvi

MARJETKA LEDINEK

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Vsak mesec strdim v belo, nepopisano stran na računalniškem ekranu in razmišljam, le kaj naj bo ta mesec tema o krvodajalstvu, kaj napisati novega. Obdelala sem že

vse teme in vse se vrti le okrog nekaj stavkov, ki jih obračam na vse možne načine: da se krvodajalci zavedamo pomena našega poslanstva, da je naša želja ostati čim dlje zdravi, da lahko obiskujemo

najbolj zdrav oddelk v vsej bolnišnici; da se trudimo, da bi priegnili čim več mladih sodelavcev, da bi jim vcepili zavest, pomagati si med seboj.

V krvodajalstvu se dogaja marsikaj. Če smo imeli decembra preveč krvi po celi Sloveniji zaradi stavke zdravnikov, ki niso opravljali operacij in je kri ostajala, in sem vas zato prijazno pozivala, da se akcije raje udeležite januarja, sem zdaj na spletni strani Rdečega križa (transfuzijska medicina) zasledila članek o pomanjkanju zdravih krvodajalcev. Na pohodu je epidemija gripe in zato zdravih krvodajalcev primanjkuje. Prav zato bi bilo dobro došlo, da se odzovejo vsi, ki izpolnjujejo pogoje za darovanje krvi, in obiščejo transfuzijski oddelk ter tako pripomorejo, da življenje naših bolnikov teče dalje.

Hvala vsem, ki imate darovanje v krvi. ☐

Krvodajalci v januarju

(števila v oklepaju pove, kolikokrat je posameznik doslej že daroval kri):

Bojan Verdenik	91
Romana Malinger	53
Leon Pišek	40
Enis Suljkanović	13
Zlatko Intiher	50
Mitja Kociper	9
Nina Verdenik	13
Andrej Strelec	8
Maks Kostanjevec	57
Marijan Pernek	54
Anton Planinšek	59
Feliks Kodrič	13
Franc Trafela	31
Franc Veselič	32
Milorad Lazič	42
Jožef Krajnc	21
Dušan Vorih	34
Leon Turk	50
Denis Pušnik	14
Rok Zakelšek	8
Damjan Kaučevič	21
Branko Krajnc	9
Vinko Matjašič	22
Mihael Kirbiš	11
Ivan Petek	34
Nejc Šenkiš	8
Mirko Tikvič	75
Ivan Emeršič	30

Krvodajalci, ki so kri doslej darovali do petkrat:

Dejan Gojkovič	5
Janez Zdavc	3
Dejan Lovrenčič	2
Boštjan Emeršič	2
Simona Frešer	2
Sandi Ivančič	2

Že veste, kje boste letovali?

Cenik najema počitniških kapacitet za letovanje v Nerezinah, Červarju in na Treh kraljih:

RUDI BOGDAN

V skladu s Pravilnikom o koriščenju počitniških kapacitet objavljamo razpis terminov za glavno sezono za letovanje v Nerezinah in Červarju.

Razpisani termini za leto 2017 so:

- 19. junij – 26. junij
- 26. junij – 3. julij
- 3. julij – 10. julij
- 10. julij – 17. julij
- 17. julij – 24. julij
- 24. julij – 31. julij
- 31. julij – 7. avgust
- 7. avgust – 14. avgust
- 14. avgust – 21. avgust
- 21. avgust – 28. avgust
- 28. avgust – 4. september
- 4. september – 11. september

Zaposleni v družbah skupine Talum	Cena najema v glavni sezoni	Cena najema izven sezone
hišica v Nerezinah	30 eur/dan	10 eur/dan
apartma v Nerezinah	15 eur/dan	7 eur/dan
apartma v Červarju	20 eur/dan	8 eur/dan
apartma na Treh kraljih	25 eur/dan	10 eur/dan

Cene najema so enake kot v sezoni 2016.

Upokojenci Taluma	Cena najema v glavni sezoni	Cena najema izven sezone
hišica v Nerezinah	44 eur/dan	39 eur/dan
apartma v Nerezinah	21 eur/dan	18 eur/dan
apartma v Červarju	35 eur/dan	31 eur/dan
apartma na Treh kraljih	40 eur/dan	37 eur/dan

Cene najema so enake kot v sezoni 2016.

Rok za prijavo: od 20. februarja do 10. marca 2017.

Zainteresirani dobijo prijavnico v tajništvu ali na intranetu. Izpolnjeno prijavnico za letovanje obvezno oddajte v vložišče pošte Taluma najpozneje do 10. marca 2017. Pogoji razpisa bodo objavljeni v novicah.

Zahvali

Ob izgubi naše dragega mame, babice, prababice, sestre

Marije Jeza

iz Apač 15,
upokojenke Taluma,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Skei Talum za darovano cvetje in odigrano žalostinko ter vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti in darovali cvetje in sveče.

Vsem še enkrat hvala!

Vsi njeni

Ob izgubi našega dragega

Marijana Lorenčiča

s Potrčeve ceste 50, Ptuj,
upokojenca Taluma,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Skei Talum za darovane sveče in godbeniku za odigrano melodijo slovesa.

Vsem še enkrat hvala!

Hčerka Marijana

Zelo zadovoljni s skupno uvrstitvijo

23. državno prvenstvo SKEI Slovenije v veleslalomu in tekih na smučeh je potekalo v petek, 27. januarja 2017, na smučišču Smučarskega centra Cerkno. Tekmovanje je organizirala Regijska organizacija SKEI Posočje.

IGOR JEZA

FOTO: ZDRAVKO ŠTUMPERGER
IN ARHIV SKEI

Podelitev nagrad: Sebastjan Murko, 3. mesto

Rezultati tekov na smučeh in veleslalomu posamezno po kategorijah:

Št.	Priimek in ime	Mesto	Točke
401	Sebastjan Murko	3	98
521	Zdravko Štumberger	5	96
460	Davor Golob	18	83
425	Dejan Lovrenčič	25	76
392	Mitja Gorinšek	26	75
172	Miran Jeza	38	63
328	Robi Gajser	39	62
268	Štefan Krajnc	43	58
349	Jure Vučina	51	50
162	Feliks Kodrič	54	47
284	Robi Merlak	57	44
153	Branko Grobelšek	62	39
182	Stanislav Horvat	63	38
277	Zlatko Tašner	71	30
120	Milan Ritonja	78	23
316	Igor Jeza	80	21
291	Milan Potočnik	83	18
303	Miroslav Kužner	85	16
222	Franc Mar	87	14
265	Janez Rajh	88	13
Točke skupaj			963

Tudi letos smo se zimskih športnih iger udeležili predstavniki Regijske organizacije SKEI za Ptuj in okolico. Barve Ptuj smo uspešno zastopali člani sindikata družb skupine Talum in Silkema ter podjetij na lokaciji Agisa. Avtobus, v katerem nas je bilo 48 udeležencev, je s Ptujja odpeljal v jutranjih urah. Čakala nas je pot do Smučarskega centra Cerkno. Po napovedih vremenslovcev se je obetalo lepo sončno vreme. Ker smo sindikalisti po duši optimisti, nam je tudi vreme naklonilo obilo sonca.

Vožnja do Cerknega je potekala v veseljem vzdušju. Na avtobusu smo razdelili vozovnice in štartne številke. Tekmovalke in tekmovalci smo bili razdeljeni v starostne kategorije in temu primerne so bile tudi številke. Mladi so morali počakati, da smo progo utrdili tisti malo manj mladi. Letos zima ni skoparila s snegom, saj je bilo na smučišču dovolj naravnega in kompaktnega snega, tako da je bila smuka odlična. Tudi sonce nas je ves dan prijetno grelo, tako da smo tekmovalce lahko izpeljali uspešno in predvsem varno.

Zbrali smo se ob 8. uri, ob 9.30 pa so se začela tekmovanja. Najprej je potekalo tekmovalstvo v veleslalomu, ob 10.30 pa še v smučarskih tekih. Tekmovalke in tekmovalci so bili razdeljeni po starostnih skupinah, tekmovanja pa so se lahko udeležili le članice in člani SKEI. Potekalo je po pravilih Smučarske zveze Slovenije. Letos se nas je

zbralo 735, od tega 532 tekmovalk in tekmovalcev iz 13 regij.

Progi za veleslalom sta bili postavljena na smučiščih Lom 3 in Lom 4, teki pa so bili na tekaškem poligonu v Cerknem. Proge so bile dobro pripravljene in so zdržale vseh 532 tekmovalcev.

Po tekmovanju smo si udeleženci v Restavraciji Cerkno na vrhu smučišča privoščili kosilo, nato pa je bila razglasitev rezultatov. Za dobro voljo je poskrbel domači ansambel. Ob 15.30 je bila svečana podelitev medalj in pokalov po kategorijah za najboljše posameznice in posameznike ter najboljše ekipe.

Rezultati po regijah:

Mesto	Regija	Točke
1.	GORENJSKA	3668
2.	VELENJE	2640
3.	KOROŠKA	2009
10.	PTUJ	963

Na skupno število točk vpliva število tekmovalcev. Ptujčani smo zelo zadovoljni s skupno uvrstitvijo, saj nas je bilo le 48. Iz nekaterih regij je bilo po več avtobusov tekmovalcev, kar je posledično vplivalo tudi na boljši rezultat. A rezultati tudi tokrat niso bili najpomembnejši. Tekmovanja smo se udeležili zaradi druženja in prijetnega vzdušja vseh udeležencev na zimskih igrah.

Čestitke vsem tekmovalcem! Se vidimo na letnih igrah! ■

Izbira poklica

GREGOR JURKO

FOTO: MARJETKA OREL

»Sine, če si v življenju nekaj resnično želiš, boš moral za to trdo delati. Zdaj pa mi daj pet minut mir, da pogledam, ali so izžrebali moje loto številke. Če so jih, bo vse drugače ...« Kaj bi vi spremenili v svojem življenju?

Leto je naokrog, spet je prišel čas, ko najstniki in mladostniki skupaj s starši izbirajo svoj bodoči poklic, to pa vsako leto poteka v življenjsko pomembnem, usodnem ozračju. Nekateri starši tiščijo otroke, da izberejo poklic, v katerem bo čez pet let najlažje dobiti službo, drugi starši raje zagovarjajo tezo, naj se otrok izuči za to, kar ga veseli, ne glede na zaposlitvene možnosti. Tako enim kot drugim pa ne govori v prid statistika, ki pravi, da kar 75 odstotkov ljudi nikdar ni vedelo, kaj točno jim je pisano na kožo, oziroma so se na sedanjem delovnem mestu in

v poklicu našli po spletu naključij ter bolj ali manj srečnih okoliščin. Isti starši se danes čudijo, kako da otroci ne vedo, kaj bi radi postali, ker so že pozabili, da so bili sami pred enako dilemo pred sto leti. In potem se mlada glava znajde pred tisoč in enim vprašalnikom, med psihologi, svetovalci, raketa-mi v garaži, med predstavitvami šol, poklicev, pri željah sošolcev, staršev, babic, stricov ... In med teh tisoč in nekaj informacijami morajo najti pravi poklic. Kot bi iskali šivanko v kopici sena.

Nekateri trdijo, da je s poklicem podobno kot pri izbiri partnerja. Tako pri poklicu kot pri partnerju imamo ljudje neke idealne predstave o tem, kako naj bi kateri poklic ali partner izgledal. Partnerja ponavadi izberemo tako, da ga nekajkrat povabimo na zmenek. Oziroma jih na zmenek povabimo več – seveda ne v istem času –, da ugotovimo, kateri je tisti »ta pravi«. Otroci pa morajo izbrati poklic brez enega samega dneva delovnih izkušenj, zato je dobro, če si neke pridobijo delovne navade, še preden se odločijo za poklic. Seveda med počitnicami ni mogoče preizkusiti, kako je, če zdraviš ljudi, učiš otroke, variš kak ograjni element, vendar je koristno že, če otrok morda streže pijačo ali opravlja enolična dela osem ur dnevno. Če ne drugega, dobi vsaj dodaten motiv, česa v življenju ne želi početi vsak dan.

Druga stvar pri izbiri poklica je, da tudi ko ga enkrat imamo, ni nujno usoden. Znotraj posameznega poklica je veliko različnih

možnosti zaposlitve, ki so vam bolj pisane na kožo, tudi če ste zgrešili poklic. Če ste recimo veterinar in se vam upira tiščanje roke v kravjo notranjost, lahko zamenjate službo in z istim poklicem morda prodajate zdravila za živali ali pa ste vodnik za turiste v živalskem vrtu – možnosti je veliko. Tudi če ste recimo ekonomist in se dnevno ubijate v prodaji ali nabavi, lahko prav tako zamenjate službo in z istim poklicem zaidete v bolj mirne vode nadzora, svetovanja, iskanja strategij, učenja drugih, kako je treba delati, in podobno – možnosti je spet veliko. In če imate močne roke, ste lahko »bademajster na bazenu«, prebirate hlebčke, izbijate peščena jedra, lakirate avtomobile v Slivnici, delate v skladišču trgovskega centra – možnosti je znova veliko. Še najlažje je, če ste metalurg, ker se spoznate na vse: postavljanje medicinskih diagnoz, gradbeništvo, gostinstvo, menedžment, splošna strojearhitektura – ni ovir, možnosti je veliko.

Šalo na stran. Trenutno najbolj priljubljen trener (rokometa) pri nas je rekel: »Medalje se pridobijo na treningu, na turnirju se samo razdelijo.« Pri otrocih je podobno: volja do življenja, do dihanja, do osemurnega dela se pridobi v obdobju neke od plenice do konca srednje šole. Kasneje se to samo obrestuje. Tudi če si bo vaše dete izbralo napačen poklic, ni nobene panike. Če se bo znal obrniti, se predstaviti, če mu v začetku nič ne bo pretežko, če bo sam videl delo, na da se mu vse pokaže s prstom, se nimate česa bati. Naj izbere, kar hoče. Se bo že znašel. ▣

		TALUM	ZAČETNO, OSNOVNO ZNANJE (EKSPR.)	PREBILKE TOPOLŠICE	ORANJE (ZASTAR.)	DISNEYEV JUNAČ, MICKEY MOUSE	ALPSKO JEZERO V SEVERNI ITALIJI	MODRA MISEL: NEMŠKI PREGOVOR	DEŽELNA PASMA
		VEDA O ATOMIH							
		SRBSKI POLITIK JOVIČ							
		CENE PREVC			SLOVENSKI GEOGRAF (BOŽIDAR) LAZ V GORSKEM SVETU				
		ORGANSKA ŽVEPLENA SPOJINA	MESTO V JUŽNI ITALIJI KRHKA KOVINA (Sb)						
						JANEZ HOČEVAR			
						INDIJSKI VERSKI SPIS			
SESTAVIL: JANKO SEGULA	DIREKTOR TALUM PE INŠTITUT (MARKO)	RASTLINA IZ DRUŽINE MLEČKOVK	SLED REZILA	MEDICA	VZDEVEK TENISAČA RAFAELA NADALA	TALUM	ČLANICA VESELIH ŠTAJERK ŽLAUS PEVKA ZORE		
STRAH, BOJAZEN						MAJHEN ČLOVEK, ŠKRAT, PALČEK			
ZABELA (NAR.)						ALENKA BIKAR ELKE SOMMER	DUHOVNI VODITELJ PRI HINDUJCIH KOVINA		
MAZILO. MAST (KNJIŽ.)				HORMONOM PODOBNE SNOVI JANEZ TRDINA				NASILNA TATVINA KLEPETAČ	
ŠTEFAN LAPAJNE			GORA V SLOVENIJI (1055 m) ARMENSKI ŠAHIST (VLADIMIR)					VELIKA LESENA POSODA, ČEBER OTO PESTNER	
PAPEŽEV LETNI DOHODEK					VRSTA GRŠKEGA SIRA	MESTO V BELGIJI, TUDI ATH ČLAN KROŽKA	GRŠKI BOG VETROV PREPOVED (ZASTAR.)		RISTO SAVIN VISOKE VZPETINE
KEMIJSKA INDUSTRUJA KAMNIK				FRANZ KAFKA JADRALEC NA DESKI, SURFAR		REKA V RUSIJI, IZLIVA SE V KARSKO MORJE		LAMBER- GARJEV IZZIVALEC ČUT ZA ZAZNAVANJE VONJA	
TALUM	SLOVENSKI PISATELJ (JANKO) LOVSKO PRINOSILO					NORVEŠKI PISATELJ DUUN REKA V BOSNI		HLAČNA GUBA V VODI NETOPNA ORGANSKA SPOJINA	
TURISTIČNA AGENCIJA IZ KRANJA							ŽIVAHEN ŠPANSKI PLES IZRAELSKI KRALJ (9.STOL - PR.N.Š.)		MATERIJA, SNOV
STRO- KOVNJAK ZA OBLI- KOVANJE NARAVE									
MOGOČNA GORA					ZAPOR, JEČA (NAR.) TUKAJ			PAULA ABDUL TAJDA LEKŠE	UROŠ VEHAR OLIVER MLAKAR
SLOVENSKA POLITI- ČARKA BRUNSKOLE									
TINKARA KOVAČ		UTOPIČNA DRAMA KARLA ČAPKA					DOMAČA OBLIKA IMENA DOMEN		

SLOVARČEK: AHAB - izraelski kralj (9.stol. pr.n.š.), AKOPJAN - armenski šahist (Vladimir), JASTRENEK - gora v Sloveniji (1055 m), KERT - slovenski geograf (Božidar), LIPID - v vodi netopna organska spojina, ORIOLO - mesto v južni Italiji, TIOL - organska žveplena spojina.

T A L U M

DARUJEM!

Vabljeni na 12. tradicionalno Obarjado

**v soboto, 18. februarja 2017,
med 9. in 13. uro**

na Minoritskem trgu 1, Ptuj
(dvorišče minoritskega samostana).
Obiščite nas na Talumovi stojnici.